Kazah miniszterhelyettes Szegeden

A Művelődésügyi Minisztérium vendégeként hazánkban tartózkodó Szofronyij Platonovics Popov, a kazah oktatási miniszter első helyettese csütörtökön Szegedre érkezett. Kétnapos látogatása során a kazah miniszterhelyettes látogatást tett a József Attila Tudományegyetemen, a tanárképző főiskolán, valamint a Móra Ferenc kollégiumban, s az egyetem és a főiskola vezetőivel eszmecserét folytatott a felsőoktatás, a pedagógusképzés korszerűsítésének közös, időszerű problémáiról.

Gyorsult a vetés

A szegedi járási tanács vb mezőgazdasági és élelmezésügyi osztályának jelentése szerint a szövetkezeti gazdaságok szorgalmas munkával hasznosították a kedvező időjárású heteket. Egyre szaporodik azoknak a tsz-eknek a száma, amelyek egyes őszi gabonafélék vetését befejezték vagy már csak az utolsó holdak vannak hátra. Végzett a rozs vetésével többek között a ruzsai Napsugár és a ruzsai Népszabadság Tsz. A kiskundorozsmai József Attila Termelőszövetkezet gazdái befejezték 200 holdon a rozs, 150 holdon az őszi árpa vetését, a 650 hold búzából pedig 630 holdon került szombatig földbe a mag. Kétszáz hold fűszerpaprika-területről rekordtermést szüreteltek: jelenleg már a 65 mázsás holdankénti átlagnál tartanak, de még tíz mázsát várnak a harmadik szedéstől. Az óriási mennyiségű paprika tárolása nem kis gondot okoz. A szövetkezet Szikcsósó melletti telepén a termés egy részét felfűzik és bíznak benne, hogy a feldolgozó vállalat az eddiginél nagyobb ütemben tudja átvenni termésüket.

A másodvetésű burgonyát helyenként már szedik a járásban. A röszkei Kossuth Termelőszövetkezet megkezdte a folyamatos értékesítést. A másodnövények általában öt-hat mázsával jobban fizetnek, mint a szárazságtól sokat szenvedett fővetésű burgonyák.

A korán elvetett őszi kalászosok fejlődése mindenütt kedvezőbb, mint az utóbbi évtizedben bármikor. A rozs erőteljesen kelt, nagyon jó beállottságú.

Hungaropack 68

Az 1. országos csomagolási konferencia szombati záróülésén Kiss Árpád miniszter, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke értékelte a tanácskozást.

Hangoztatta többek közt, hogy a csomagolóanyagok és csomagolóeszközök gyártása terén hazánkban már megkezdődött a fejlődés, de nem mondhatunk le a mennyiség fokozása mellett a csomagolóanyagok minőségének további javításáról. A most lezajlott Hungaropack 68 csomagolási versenyen részt vett 354 csomagolás anyaga körülbelül felerészben papír, 30 százalékban textília és 12 százalék készült a két anyag kombinálásával. Remélhetőleg, a jövőben már nagyobb szerephez jutnak az alumínium-anyagú csomagolások.

Ezután Kiss Árpád kiosztotta a verseny díjait. Többek között a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat a tasakolt paprikagyűjtő csomagolásáért kapott díjat.

Autósnyelven

— És mennyit fogyaszt?
— Négy-öt litert naponta.

Drága verebek

A Széchenyi tér platánfáit már hetek óta megint kerülgetni kell, a Lenin körúti madárcseresznyés lombok alatt sem tanácsos elhaladni, pláne ott megállni, nézelődni. A kalap- és ruhaszövetből ugyanis ki nem mosható pöttyöket, nyomokat vihet haza a gyanútlan járókelő. Ennek okát a bennszülött szegediek már tudják. Ősz van, megjöttek azok a fránya verebek.

— A tavalyiak? — kérdezte egy pesti ismerősöm.

— Dehogy. Azok sorra lehullottak a fákról, amikor rájuk lődöztek vagy 40 ezer forint értékű lőszert. A mostaniak az új nemzedékiek, idei költésűek, vagy másfelől jött öregek, amelyek elkerülték a sörétes halált.

— Hát akkor lőjék ezeket is, vagy tegyenek a farkukra sót! — ütötte el a problémát ismerősöm.

— Az nem olyan egyszerű. Elég körülményes összetrombitálni 50—60 vadászt, akik fácánra, nyúlra, őzre, szerencsésebb esetben vaddisznóra is lövöldözhetnek.

— Ez a szegedi verébprobléma — vetette közbe — mégsem függhet a levegőben minden ősztől tavaszig. Ha sikerült kitoloncolni a városból a csókákat, amelyeknek a legsoványabbja is képes volt egyetlen alkalommal hússzor nagyobb foltot ejteni a járókelők ruházatán, akkor a sokkalta kisebb verebek nem szívóskodhatnak.

— Generációs téma ez. A csókákkal jobban boldogult a város. A csóka okosabb a verébnél, ösztönszerű védekezésében megértette, hogy biztonságosabb a közúti híd alá építkeznie. A vasvázakon senki nem háborgatja.

— Ezek szerint a verebek urbanizálódnak?

— Mondhatjuk így is. A város, a Széchenyi tér és a körutak fényeiben védelmet találnak a ragadozó madaraktól. A szántóföldek hagyományos művelésének összeszűkülésével, a korszerűséggel, a sokféle műtrágya és sók használatával mit keresnének a verebek a friss szántásokon? Egyetlen madarunk viszont ez a fránya szürkeség, amely megeszi az amerikai szövőlepke hernyóját.

— Jó gyomra van.

— A fáról leejtett pöttyek is ezt bizonyítják.

— Mondja, miért nem cikkeznek maguk a verébügyről?

— Már cikkeztünk.

— Mikor?

— Tavaly, tavalyelőtt, azt megelőzően és minden évben.

— Hallatlan, hogy magukra mennyire nem hallgatnak! Szóljanak a Belváros gazdájának, az I. kerületi tanácsnak, verjék az asztalt erősebben, vagy célozzanak jobban a verebekre.

— Mondjon jobb tippet! Az I. kerületi tanács most, kora ősszel sem sajnálja tőlük majd a patrónt. Átmenetileg a verebek majd elriadnak. Szóratott már a kerületi tanács ciánhidrogént is a lombok közé. Hatásfoka kicsi volt, mert gyorsan vegyült a levegővel. Egyébként minden ésszerű javaslatot vár és elfogad az I. kerületi tanács bárkitől a verebek kiűzésére a Széchenyi térről, a Lenin körútról.

— Igen? Akkor én is javasolnék valamit. Addig is mosassák reggelente jobban az aszfaltot a vastagon lerakódott guanótól. Reggel ugyanis majdnem hanyattestem a sétányon, a Széchenyi tér platánfái alatt. Gondolom, derültek volna a bennszülött szegediek, akik megtanultak már a csúszós aszfalton járni.

— Ez a javaslat is valami, de mi legyen a verebekkel?

— Ez a maguk dolga, szegedieké. Mindenképpen szabadítsák meg tőlük városuk legszebb terét, amelyet most a sötétedés beálltával meszszire elkerülnek, akik már megtanulták a maguk kárán, a ruházatukon maradt foltokon, hogy mennyire fránya az urbanizálódott verebek.

L. F.

A beleszólás joga és lehetősége

Ha jól számolom, több mint tizenöt éve írok rendszeresen, foglalkozásszerűen színházi kritikákat, évad végi összefoglalókat, tudósításokat, beszámolókat és mindenféle más anyagokat, cikkeket a színház dolgairól. Bizonyára meglepő tehát, ha ezek után ezt az írásomat azzal a kívánsággal kezdem, hogy szeretnék beleszólni a színház munkájába. No, nem a részletekbe, nem abba, hogy ezt vagy azt a szerepet ennek vagy annak a színésznek adják, nem is abba, hogy melyik darabot mikor mutassák be. A legfontosabba szeretnék beleszólni. Azokba az ügyekbe és dolgokba, amelyek a színház munkájának lényegét, létének és hivatásának alapjait érintik. Ez azonban, el kell ismernem, nem megy. Nem megy annak ellenére sem, hogy e tárgyban már jóegynéhány cikket írtam.

Ezek a cikkek ugyanis teljesen hatástalanok maradtak.

A század és a színház

Hányszor, de hányszor megírtam például, s korántsem csak a magam nevében, hanem bizonyos közvélemény álláspontjára hivatkozva, hogy a szegedi színháznak a XX. századi gondolatot kellene műsora középpontjába állítania, hogy a színház munkáját ez tenné igazán elevenné, izgalmassá, közérdekűvé, hogy ekkor jelentkezne benne az újságnak, az újdonságnak az a mennyisége, amely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a közönség igazán felfigyeljen arra, mi is történik a színház deszkáin.

Mindezt azonban, be kell vallanom, teljesen eredménytelenül írtam.

Itt van például az idei műsor. Ki tagadhatná, hogy irodalmi szempontból feltűnően igényes és átgondolt, s hogy ebben a tekintetben jóval erőteljesebb és markánsabb, mint a megelőző esztendőké? Ugyanakkor azonban az is vitathatatlan, hogy nem a mi századunk világára épül, hogy a XX. századi gondolat meglehetősen háttérbe került benne, hogy azok az eszmék, amelyeket ez a kor adott az emberiségnek, ha nem is hiányoznak teljesen, nem a színház nagy, reprezentatív műfajai képviselik.

Mindez, a dolog lényegét tekintve, évek óta ismert, megvitatott, s megírt probléma. S nyomában a valóság, a színház munkája éppen ebben a dologban mégsem változott. Miért? Mi az oka, hogy ezek a beleszólások tulajdonképpen hatástalanok maradtak?

Ellentmondások az új helyzetben

Nehéz kérdés. Egyidőben a színház munkájába igen sokan beleszóltak, sokféle szerv, sokféle bizottság mérlegelte — gyakran kicsinyes szempontok alapján — a műsorterveket. Nem volt ez jó: guzsbakötötte a színházat. Az utóbbi esztendőkben ezért növeltük a színházak vezetőinek önállóságát. Gyakorlatilag ma ott tartunk, hogy a műsortervek összeállításába tuladonképpen senki sem szól bele, a színházat irányító szervek pusztán jóváhagyják az elképzeléseket, s legfeljebb akkor szólnak közbe, ha valami nagy baj van.

Úgy tűnik, rendbehoztunk ezzel valamit, kijavítottunk egy hibát, s mint mondani szokták, nincs probléma többé. Alaposabban megvizsgálva azonban kitűnik, hogy bizonyos ellentmondások ebben az új helyzetben is jelentkeznek, s éppen ezzel a beleszólási joggal és lehetőséggel kapcsolatban.

Hogy világos legyen, mit akarok mondani, egyszerűsítsük a problémát, s válasszunk egy egészen brutális példát a gondolatmenet illusztrálására. Hasonlítsunk össze egy kapitalista — gazdaságilag önálló, a tulajdonos saját kezelésében levő — színházat egy szocialista színházzal. Melyik az önállóbb? Melyiknek a vezetője küzd több megkötöttséggel? Ha erre a kérdésre gyorsan, azonnal kell válaszolni, nyilván mindenki azt mondja, hogy magától értetődőleg a kapitalista színház igazgatója önállóbb és a szocialista színház igazgatója küzd több megkötöttséggel. Azt hiszem azonban, hogy a dolog éppen fordítva van. Mert az igaz, hogy a szocialista színház igazgatójának például merev költségvetési keretek között kell gazdálkodnia, s ezt a gazdálkodást szigorúan ellenőrzik, de ha akarja, egyszerűen semibe vehet olyan kötöttségeket és megszorításokat —, s ezek a színház munkájában feltétlenül lényegesebbek, mint a gazdaságiak —, amelyekről a kapitalista színház igazgatója egy pillanatra sem feledkezhet meg.

Bukás után

A közönséggel való kapcsolatról van szó. Ha egy kapitalista szinház megbukik, vele bukik az igazgató, s nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is tönkremegy, elveszti a pénzét. Ezért a kapitalista színház nem legyinthet és természetesen nem is legyint a közönségigényre, hanem minden erejével azt szolgálja. Végeredményben tehát nem azt csinálja, amit akar, hanem azt kell csinálnia, amit a közönség, a nézők várnak tőle.

Hogy van ez itt nálunk, szocialista körülmények között? Mi történik akkor, ha egy darab, sőt ha egy színház itt megbukik? Mindenki tudja: nem történik semmi. Az elmúlt évadban a szegedi színházban tartottak olyan előadásokat, amelyekre jó, ha négy-öt jegyet eladtak, volt olyan is, hogy csak egyet, sőt még az is előfordult, hogy egyet sem. Okozott-e ez valami drámai változást a színház életében? Úgy értem, hatottak-e ezek a tények radikálisan a műsor alakítására? Nem hatottak. A műsor szellemében, lényegében ezek után is olyan maradt, amilyen volt.

Volna-e egy kapitalista színház vezetőinek akkora bátorsága, hogy ezt így csinálják? Nem volna. Hát akkor: ki az önállóbb, ki küzd kevesebb megszorítással?

Mielőtt felelnénk arra a kérdésre, hogy jól van-e ez így, próbáljunk válaszolni egy másik kérdésre, arra, hogy miért alakult ez így? Azt hiszem azért, mert roszszul értelmeztük és értelmezzük még ma is a közönségigény fogalmát. Egyidőben, emlékszünk rá, a színház büszkén hirdette, hogy nem szolgálja ki a közönség igényeit. Ebben a felfogásban a közönségigény a rosszat jelentette. Valami olyasmit, amin a szocialista szellemű színháznak felül kell emelkednie. Letagadhatatan: van ilyen közönségigény is. Vannak nézők, akik csak operettet szeretnének látni a színházban. Az is letagadhatatlan azonban, hogy van egy másféle közönségigény is, amely nem rosszat, nem operettet követel a színháztól, hanem, mondjuk, modern drámát. Én ezt az igényt magasabbrendűnek tartom, mint a már ismertetett másikat. A színház — a szegedi színház — azonban nem. Máskülönben mivel magyarázzam, hogy operetteket, sekélyes zenés vígjátékokat nagyobb számban lehet látni itt, a szegedi színpadon, mint mai drámát. Furcsa helyzet: azt a közönségigényt, amelyet a színház húsz esztendeje egyfolyátban szid, tulajdonképpen nagyobb zavarok nélkül kielégíti, azt a közönségigényt, azonban, amely ennél magasabbrendűbb és értékesebb, arra egész egyszerűen fütyül. Nem fogalmazok durván, ha azt mondom, én ezt felháborítónak tartom. Felháborító, hogy aki operettet akar, megkapja, aki viszont maibb, igazabb színházat akar, az viszont, legfeljebb csak mutatóba láthat ilyet.

A társadalom hatásai

De mit csinálhatunk? Állítsuk vissza a régebbi helyzetet, amelyről az előbb már mondtuk, hogy gúzsbakötötte a színházat? Értelmetlenség lenne. De szerintem az is értelmetlenség, ha ebbe belenyugszunk. Szocialista színház ilyen értelemben nem lehet önálló; ez az önállóságnak valamiféle képtelen eltorzulása. A színházat — hogy megint brutálisan fejezzem ki magam — végül is a közönség pénze tartja fenn, nem az igazgató pénze. Lehetetlen, hogy ennek a közönségnek a jó és helyes kívánságai ne tükröződjenek a színház munkájában.

Bürokratikus intézkedésekre természetesen nincs szükség. Úgy gondolom viszont, hogy szükség lenne valamiféle társadalmi szervet létrehozni, valamiféle színházbarátok körét, amely képes lenne arra, hogy közvetítse a színház vezetőinek a közönség kívánságait, ha tetszik, alkalmas lenne arra, hogy befolyásolja — ne bürokratikus hatalommal, hanem érvekkel — a színház vezetését.

Kérdés, meg lehetne-e ezt Szegeden szervezni, van-e erre igénye a szegedi közönségnek, részt venne-e a munkájában? Valaki egyszer elkeseredetten azt mondta, itt Szegeden nincs szükség színházra. Ha bezárnák, a közönség talán hónapok múlva sem venné észre, hogy színház nékül maradt.

Én nem hiszem, hogy ennek az elkeseredett színházbarátnak igaza lett volna. Mindenesetre az említett kör létrehozása, munkája hatásos cáfolata lenne az efféle elképzeléseknek. Ezügyben várjuk olvasóink leveleit, hozzászólásait. Valóban szükség van-e egy ilyen társaság létrehozására, tudna-e eredményesen, a köz hasznára dolgozni? Ezeknek a leveleknek, hozzászólásoknak készséggel adunk helyt lapunkban, mint ahogyan készséggel biztosítunk helyet a színházbarátok körének — ha szükséges — a Sajtóház klubjában

ÖKRÖS LÁSZLÓ

Műszaki könyvhetek az üzemekben

A legújabb műszaki könyveket, valamint az 1967- és 68-ban eddig megjelent műszaki szakirodalmat ismerteti a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat szegedi boltja az üzemekben. A tervek szerint október 21-én a ságvárítelepi művelődési otthonban a 600. sz. MÜM tanulói és oktatói részére, október 22-én az EMERGÉ Gumigyárban és a XI. sz. Autójavító Vállalat, 23-án a Falemezgyár, 24-én a Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat, 25-én a kábelgyár és a textilművek dolgozóinak rendeznek alkalmi könyvbemutatókat és ismertető előadásokat.